

Список використаної літератури

1. Бугрименко, А. Г. (2006). Внутрішня і зовнішня навчальна мотивація у студентів педагогічного ВНЗ. Психологічна наука і освіта, (4), 28. [українською мовою]
2. Матохнюк, Л. О., Браніцька, Т. Р., Шпортун, О. М. (2021). Психодіагностика: діагностичний інструментарій навчально- методичний посібник. Вінниця: 559 с. [українською мовою]
3. Чепурко, л. С. (2020). Розвиток мотивації здобувачів вищої освіти до професійної діяльності у процесі навчання. Організатори семінару, 198. [українською мовою]

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНИМ РОЗВИТКОМ МІСТА: ДОСВІД ТА ПРАКТИКИ

УДК 352.07

Василенко Надія Володимирівна,
доктор пед. наук, професор,
зав. кафедри управління та адміністрування
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Анотація. У статті з'ясовується питання взаємозв'язку між ключовими поняттями «Публічне управління», «Інклюзивне місто» в контексті центру регіонального розвитку суспільства для забезпечення тенденції рівної доступності усіх груп населення до усіх сфер життєдіяльності країни, зокрема і в органах публічної влади; автор розглядає приклади інклюзивної доступності міст Польщі, які на даний час передбачає урахування потреб всіх громадян для забезпечення комфортності життя, повноцінного включення у всі соціальні процеси; для порівняння України та Польщі проаналізовано та виокремлено напрями завдань інклюзивного розвитку міста.

Ключові слова: інклюзія, інклюзивна доступність, інклюзивне місто, інклюзивний розвиток, ексклюзія, публічне управління, соціальні процеси.

Актуальність дослідження. Недостатній рівень участі населення у громадському та культурному житті, високий рівень еміграції трудового населення України, через свою специфічну геополітичну ситуацію, залишають її відсталою в цій сфері. За даними Світового економічного форуму у 2018 р. Україна займала 49 місце в рейтингу індексу інклюзивного розвитку (The Inclusive Development Index) (Савельєв Ю. Б., 2015). Цю проблему вирішують визнані міжнародні організації: ЄС, МВФ, ОЕСР, ООН, Світовий банк, Міжнародний центр політики інклюзивного зростання та група G20, які вони розробляють, зводиться до необхідності залучення всіх соціальних груп населення до економічного розвитку країни (наприклад, щодо умов праці, доступу до базової медичної допомоги чи освіти тощо). Це питання варто вирішувати, враховуючи дослідження суспільних потреб, на локальному рівні з метою формування пропозицій щодо зміни національної та регіональної соціально-економічної політики конкретної країни.

Аналіз останніх дослідження та публікацій. Питання інклюзивного розвитку на порядку денному у науковому колі українських дослідників (Л. Ємельяненко, В. Петюх, К. Дзензелюк (2019), А. Базилюк, О. Жулин (2015), які досліджують пошуки механізмів формування та реалізації соціальної політики із врахування інклюзивної складової у процесі формування та реалізації політики інклюзивного розвитку на практиці. Натомість, закордонні дослідники (М. Чупіх, А. Ігнашіак-Шульц, М. Кола-Безка, & А. Поточек, 2016) розглядають основні економічні показники, які характеризують інклюзивний розвиток, формування підходів до управління регіонами, країнами тощо.

Отже, дискусійні положення щодо інклюзивного розвитку серед дослідників як в теорії, так і на практиці, вказують на його основну особливість країн, таких як Україна.

Об'єктом наукової статті є інклюзивний розвиток міста.

Предметом дослідження є механізми публічного управління інклюзивним розвитком міста.

Мета та завдання дослідження. Дослідження, що здійснюються в межах даної наукової статті, має на меті особливості розвитку знань про інклюзію в публічному управлінні, а також обґрунтувати окремі питання в процесах соціально-економічного розвитку України на прикладі міста як центру регіонального розвитку суспільства.

Для досягнення даної мети поставлено наступні завдання: розкрити сутність понять «інклюзія» та «ексклюзія» в публічному управлінні задля створення теоретичного підґрунтя подальшого дослідження; проаналізувати сучасний стан інклюзивного розвитку міст України в розрізі порівняння і запозичення позитивного досвіду найближчого сусіда – Польщі.

Методи дослідження. В ході дослідження використано наступні загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: ідентифікації та узагальнення (сформульовано окремі поняття досліджуваної проблеми); порівняльного аналізу (проведено аналіз тенденцій інклюзивного розвитку міст Польщі і України та їх впливу на соціально-економічну ситуацію у суспільстві).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі розглянуто новий підхід до формування стратегії розвитку міста на підставі інклюзивного розвитку міста. Практичне значення одержаних результатів полягає в запропонованих рекомендаціях ефективного підходу формування стратегії інклюзивного розвитку для міст України. Теоретичні положення й практичні рекомендації дослідження можуть бути

використані органами місцевого самоврядування в процесі обговорення і коригування місцевої політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення наукових джерел щодо оцінювання соціально-економічного розвитку країни, регіону, міста характеризується сукупністю показників публічного управління, які зводяться до задоволеності рівнем життя населення. Тому позитивної динаміки економічного зростання недостатньо для того, щоб отримати і соціальний ефект розвитку суспільства на основі розвинених навичок інтегрувати компетенції та створювати на їх основі інновації порівняно з країнами з менш інклюзивними системами [4].

Сьогодні на рівні публічного управління дуже часто почали вживати терміни «інклюзія» та «ексклюзія». Слід зазначити, що терміни «інклюзія» й «ексклюзія» взаємозамінюється поняттями соціальна «включеність» та «виключеність». Водночас ці поняття є оберненими одне одному. Вважаємо за необхідне дослідити підходи різних авторів до сутності поняття «інклюзія».

Проаналізувавши наукові джерела, можна зробити висновок, що більшість науковців вважають, що соціальне включення є саме процесом збільшення отримання будь-яких благ в контексті соціальної спільноти, що твердження стосується як дорослих осіб так і дітей. Клименюк Н. (2015) зазначив, що це все-таки процес рівного співіснування різних груп дітей у освітньому середовищі. Мельник Ю. (2015) більш всеосяжно охопила через призму публічного управління. Вона відмітила, що твердження стосується як дорослих осіб так і дітей. По-друге, включила таких індивідів у рівні можливості з усіма громадянами у житті громади та її соціальної спільноти.

Отже, можемо побачити, що досить велика кількість науковців досліджують дані поняття в контексті соціальної, фінансової, політичної чи освітньої сфери життя, саме в контексті соціальної ексклюзії.

Ми прийшла до думки, що соціальна інклюзія є важливою в контексті питання публічного управління та необхідною умовою задля подолання нерівності, набуття свободи та нової якості життя громадян в усіх сферах. Тому в ході дослідження визначено класифікацію суб'єктів міста та ідентифіковано, що всі його учасники мають інклюзивні ознаки

Отже, суб'єктами інклюзивного міста виступають всі його жителі. Найбільш незахищеними є такі групи: діти, літні люди та люди з інвалідністю.

Вивчивши оцінку чисельності наявного населення України станом на 1 грудня 2019 року, відзначимо що дітей – 15,4 %, літніх людей – 16,8 %, людей з інвалідністю – 6,1 %, разом цифра становить 38,3 % (За даними Державної служби статистики України, 2019).

Саме такий відсоток населення потребує задоволення потреб і досягнення цілей громади і фактично означає функціонування та розвиток колективу людей. Суб'єктом і одночасно об'єктом управління є колектив людей – громада: це громада села, селища, району, міста, країни, світове товариство, а також суб'єкти громадянського суспільства, у тому числі недержавні (у тому числі об'єднані спільними інтересами) організації, професійні, конфесійні, корпоративні та інші об'єднання.

Місто має свою територію, окреслену порівняно стійкими межами» (Публічне управління: шляхи розвитку: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 2014, с. 123-124).

Отже, єдиний підхід до визначення поняття «місто» відсутній. Найчастіше місто розглядають як певний населений пункт, жителі якого не зайняті сільським господарством. Вважаємо, дане визначення таким, що не розкриває всієї суті поняття «місто», адже, приналежність жителів до сільського господарства може бути зумовлена особливостями природо-ресурсного потенціалу та специфікою місцевого ринку праці, і не може характеризувати поняття «інклюзивне місто».

На сьогоднішній день поняття «інклюзивне місто» майже не досліджено в науковій літературі. Проаналізувавши підходи зарубіжних та вітчизняних вчених до понять «місто» та «інклюзія», вважаємо, що інклюзивне місто – це населений пункт, який є доступним та комфортним для проживання для людей різного віку, статі, національності, віросповідання, соціального статусу, різних фізичних і фінансових можливостей. Роль місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в управлінні містом є найбільшою, адже полягає в розробці програм соціально-економічного розвитку міста; стимулюванні збільшення і використанні трудового, науково-технічного та інтелектуального потенціалу міста; підтримці і розвитку соціальної та виробничої інфраструктури.

Дослідженням цієї проблеми, як правильно імплементувати стратегічні завдання документу в реальність займається ряд європейських країн. Для України можна розглянути приклад інклюзивної доступності міст Польщі. Навіть в контексті специфічної групи осіб з функціональними обмеженнями здоров'я, яка відрізняється глибоким станом соціальної ексклюзії. Польща – це одна з країн, на яку варто спрямовувати орієнтири щодо інклюзивного розвитку міст. Для порівняння України та Польщі нами проаналізовано та виокремлено напрями завдань інклюзивного розвитку міста (Публічне управління: шляхи розвитку: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 2014, с. 4-29).

Висновки. Таким чином, в ході дослідження проаналізовано значення та роль інклюзії в розвитку міста. Визначено сутність таких понять, як «інклюзія» та «ексклюзія», в частині їх впливу на формування підходів в публічному управлінні містом.

На підставі цього обґрунтовано необхідність та важливість розкриття поняття «інклюзивне місто», що запропоновано трактувати як населений пункт, який є доступним та комфортним для проживання для людей різного віку, статі національності, віросповідання, соціального статусу,

різних фізичних і фінансових можливостей на прикладі досвіду країни Польщі. Адже, побудова демократичного суспільства Польщі на даний час передбачає урахування потреб всіх громадян для забезпечення комфортності життя, повноцінного включення у всі соціальні процеси.

Перспективами подальшому дослідження мають стати шляхом виконання конкретних завдань для інклюзивного міста, в якому публічна влада має забезпечити максимальне виконання та впровадження доступності міст та соціальної рівності. Тому вважаємо за необхідне розглянути цілі та завдання, які містять в собі критерії інклюзивності .

Список використаної літератури

1. Савельєв Ю.Б. (2015) Соціальне включення та ексклюзія як форми взаємодії в суспільстві: евристичний потенціал соціологічних концепцій. Український соціум. №. 4. С. 61-74. [українською мовою]

2. Ємельяненко Л.М., Петюх В.М., & Дзензелюк К.В.(2019) Інтегральна оцінка інклюзивного розвитку в Україні на національному та місцевому рівнях. Економіка та держава. №. 6. С. 4-10. [українською мовою]

3. Базилюк А.В., Жулин О.В. (2015) Інклюзивне зростання як основа соціально економічного розвитку. Економіка та управління на транспорті. Вип. 1. С. 19-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2015_1_5 [українською мовою]

4.Kubicki P. (2016) Miedzy wlaczaniem a segregacja – szkoly w Polsce wobec uczniow z niepelnosprawnosciami. Niepelnosprawnosc, Dyskursy pedagogiki specjalnej, Gdańsk. 22, 107, 108, 109, 110, 111 [польською мовою]

5. Оцінка чисельності наявного населення України. (Електронні дані, 2019) Київ.URL:http://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new2020/zmist/novini/OnU_01.12.pdf [українською мовою]

6. Публічне управління: шляхи розвитку: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 листом. 2014 р.): у 2 т. / [за наук. ред. К). В. Ковоасюка. С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського].К.: НАДУ. Т. 1. 150 с. [українською мовою]

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК159.922.76-056.263:159.925

Глух Тетяна Миколаївна,
*Студентка спеціальності 053 «Психологія»
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

Анотація. Стаття присвячена вивченню особливостей пізнавальної сфери дітей молодшого шкільного віку з порушенням слуху та шляхів її розвитку. У статті виділено загальні та специфічні закономірності психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Проведено аналіз основних підходів дослідників щодо розробки проблеми дослідження розвитку пізнавальної сфери дітей з порушеннями слуху.

Ключові слова: інклюзивне навчання, пізнавальна сфера, молодші школярі, діти з порушеннями слуху.

Актуальність дослідження. Ранній початок шкільного навчання, насичення навчального матеріалу зумовлюють постановку нових вимог до розвитку пізнавальної сфери особистості молодшого школяра як активного учасника інклюзивного навчального процесу, здатного розвиватися під дією спрямованого впливу навчання.

Проблема дослідження розвитку пізнавальної сфери є наразі актуальною, адже дослідники висловлюють протилежні погляди на сутність та шляхи експериментального дослідження.